

Karel Statečný v letech 1890–1924

Martin Weis

ÚVODEM

V srpnu roku 2012 si budeme připomínat 85. výročí úmrtí profesora Karla Statečného, který byl bezesporu jednou z výrazných postav na počátku dějin Církve československé a pilířem tehdejší Husitské bohoslovecké fakulty. Bohužel, nebyla mu dosud v publikační činnosti věnována taková pozornost, jakou by si zajisté zasloužil. To proto, že po heuristické stránce se kladl důraz na zmapování života a působení Karla Statečného od jeho vstupu do Československé církve.¹ V této studii proto hodlám metodou sondy do archivních pramenů seznámit veřejnost s životními osudy Karla Statečného jako bohoslovce a posléze profesora českobudějovického kněžského semináře, jedná se tedy o léta 1890–1924.

1. PRAMENNÁ ZÁKLADNA

Jelikož Karel Statečný byl katolickým duchovním českobudějovické diecéze, nutno hledat nejdříve informace z jeho života v kněžské matrice,² která je deponována v biskupském archivu biskupství českobudějovického.³ Protože Karel Statečný byl v námi zkoumaném období boho-

¹ Největší díl pozornosti věnovali přirozeně pozornost postavě Karla Statečného historici a badatelé spjatí s Husitskou teologickou fakultou UK v Praze a Československou husitskou církví. Jan B. LÁSEK ve své studii „Příspěvek k budoucímu životopisu prof. Karla Statečného,“ in *Docete omnes gentes*, ed. Zdeněk Kučera a Jan B. Lásek, Brno: L. Marek, 2004 s. 137–141, uvádí základní přehled tohoto bádání a publikační činnosti ohledně postavy Karla Statečného.

² Kněžská matrika nemá nadepsán žádný oficiální název, pouze je zde uvedeno číslo svazku. První svazek je nestránkovaný rukopis s údaji do roku 1900, druhý svazek s údaji od roku 1900 je stránkovaný. V citačním aparátu se používá pro odborníky vžitě označení kněžská matrika.

³ Zde se dočteme data narození, kněžského svěcení atd. Pro naše zkoumané období je důležitá poznámka, ve které se uvádí, že Karel Statečný byl promován na doktora teologie 20. prosince 1899 na C. K. Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. Poté následuje

slovcem a posléze pedagogem v českobudějovickém kněžském semináři a teologickém institutu, bylo nutno probádat a ve studii zmínit i archivní materiály vážící se ne toliko striktně k jeho osobě, nýbrž i k problematice českobudějovického semináře a teologického institutu. Ve Státním oblastním archivu v Třeboni je deponován jako samostatný fond „Biskupský kněžský seminář“⁴ a dále je zde deponován fond „Biskupský archiv“, a to archiválie vzniklé z činnosti českobudějovického biskupství od počátků až do roku 1949. V rámci tohoto fondu jsem prozkoumal tři oblasti, které slibovaly přinést poznatky pro poznání působení Karla Statečného, a to biskupský kněžský seminář, diecézní soud a přestupy kněží k jiným církvím.⁵ Nebyly opomenuty ani dobové tištěné prameny, jako Ordinariátní list Českobudějovické diecéze⁶ či diecézní katalog.⁷ Význačným dílem k poznání života bohoslovců a působení profesorů českobudějovického teologického učiliště přispěla i dobová monografie profesora církevních dějin Ladislava Dvořáka věnovaná roku 1904 českobudějovickému biskupskému semináři u příležitosti sto let jeho exis-

údaj z 1. ledna 1900, ve kterém se uvádí Dr. Karel Statečný jako zastupující profesor bohosloví (*professor supplens theologiae fundamentalis*), a z 18. června 1901, kdy se stává řádným profesorem na biskupském kněžském semináři. Konsistorním radou a přisedícím biskupské konsistoře byl Dr. Statečný jmenován 14. května 1921. Předposledním zápisem v kněžské matrice je poznámka – *apostata ab eccia 3. ianuarii 1924*. Poslední zápis do této stručné „knihy života“ Karla Statečného udělala až nelítostná smrt. Srov. Biskupství českobudějovické, biskupský archiv, fond personalia, kněžská matrika svazek I – zápis Statečný Carol, nestránkováno, rukopis.

⁴ Úplný název fondu je: „Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950.“ V tomto fondu byly prozkoumány záležitosti týkající se bohoslovců a vyučujících teologického učiliště.

⁵ Archiválie záležitosti biskupského kněžského semináře z let 1900–1924 se nacházejí pod signaturou I–G–11/a a jsou umístěny v kartonech č. 1073 a 1074; záležitosti diecézního soudu jsou uloženy pod signaturou I–G–12/b a v kartonu č. 1089 zahrnují léta 1904–1930; záležitosti pojmenované v inventáři jako *Přestupy kněží k jiným církvím* jsou pod signaturou I–G–8/b a v kartonu č. 1008 se nachází přímo složka označená jménem Karla Statečného.

⁶ Ordinariátní list českobudějovické diecéze v námi sledovaném období vycházel pravidelně v počtu cca 40 vydání během kalendářního roku, a to jak v české, tak německé jazykové mutaci. Kromě úředních výnosů přinášel velmi zajímavé informace v oblasti personálií, statistická data z života katolické církve na jihu Čech a pod.

⁷ Diecézní katalog kněžstva pod názvem *Catalogus saecularis et regularis cleri dioceseos Bohemo-Budvicensis* vycházel v námi sledovaném období každoročně jako příloha liturgického kalendáře, tzv. direktáře. Byl vypracován velmi svědomitě úředníky biskupské konsistoře a přináší základní statistická data pro poznání života českobudějovické diecéze. Tištěn byl biskupskou knihtiskárnou v Českých Budějovicích.

tence,⁸ či heslo „alumnát budějovický“⁹ od téhož autora v *Českém slovníku bohovědném* z roku 1912. Celou studii jsem pro dokumentaci doplnil i citáty z článků, které Karel Statečný jako profesor českobudějovického semináře publikoval v *Časopise katolického duchovenstva*.

2. ČESKOBUDĚJOVICKÝ KNĚŽSKÝ SEMINÁŘ

Dříve než soustředíme svou pozornost na jednu z důležitých etap životní pouti Karla Statečného, je nutné přiblížit alespoň rámcově vznik a vývoj kněžského semináře v Českých Budějovicích, který má své kořeny již na počátku 19. století. Po vzniku českobudějovické diecéze a po zrušení kapucínského kláštera u svaté Anny v Českých Budějovicích císařem Josefem II. byl klášterní kostel sv. Anny přeměněn v sýpku a budova kláštera byla určena pro kněžský ústav nově vzniklé diecéze. V tomto ústavu se měli dále vzdělávat a formovat bohoslovci, kteří ukončili svá studia na zemském generálním semináři v Praze. Toto studium mělo trvat asi půl roku před vysvěcením na kněze. Císařem Leopoldem II. bylo roku 1790 zrušeno nařízení Josefa II. ohledně kněžských studií v generálních seminářích. První českobudějovický biskup Jan Prokop Schaaffgotsche¹⁰ vymohl u císaře Františka I. roku 1803 souhlas ke zřízení diecézního kněžského semináře a vyšších studií filozofických a teologických v Českých Budějovicích. Zde zpočátku působili jako vyučující učitelé z řádu piaristů – ti měli v Českých Budějovicích gymnázium a základní školu – a cisterciáků z kláštera ve Vyšším Brodu. Prvním rektorem kněžského semináře se stal P. Josef Novák, který později dosáhl hodnosti arcibiskupa v Zadaru a stal se metropolitou Dalmácie. Jak dokládají archivní dokumenty a pamětní knihy, nápor uchazečů o tato studia byl tak velký, že mnozí žadatelé museli studovat jako externisté a byli ubytováni v soukromých domech. Za druhého českobudějovic-

⁸ Ladislav DVORÁK, *Biskupský kněžský seminář v Č. Budějovicích*, České Budějovice: nákladem diecézního spolku musejního, 1905.

⁹ Srov. Ladislav DVORÁK, „Alumnát budějovický,“ in *Český slovník bohovědný*, sv. 1, *A–Bascap*, Praha: nakladatelství V. Kotrba, 1912, s. 339–340.

¹⁰ Srov. Rudolf SVOBODA, „Pastores boni: Studie k tématu „rakouské osvícenství“ v souvislosti se vznikem českobudějovického biskupství a činností prvních českobudějovických biskupů,“ in *Osvícenství a katolická církev*, ed. R. Svoboda, M. Weis a P. Zubko, České Budějovice: TF JU, 2005, s. 23–30.

kého biskupa Arnošta Konstantina Růžičky došlo k přestavbě budovy kněžského semináře a rozšíření jeho kapacity. Roku 1844 byl totiž dán Náboženskou maticí souhlas k zvětšení počtu studentů v diecézním semináři na sto míst. Počet studujících v kněžském diecézním semináři rok od roku stále rostl. A tak například v námi zkoumaném období studovalo teologii v Českých Budějovicích již přes sto diecézních alumnů a několik řeholníků z kláštera ve Vyšším Brodu. Tento prudký nárůst počtu alumnů byl dozajista způsoben zřízením tzv. malého chlapeckého semináře českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem roku 1854.¹¹

V době Karla Statečného byl rektorem kněžského semináře Dr. Antonín Málek, spirituálem Alois Simeth a po něm Msgre. Karel Boček. Vicerektorem byl Ondřej Fanta a posléze Dr. Johann Praschl.¹² V této studii jsem se rozhodl i pro malý obrázek z kroniky života alumnů, tak jak jej oni sami zachytili na stránkách svých deníků, ručně psaných časopisů a spolkových kronik.¹³ A poznáváme, že studenti¹⁴ netrávili svůj veškerý čas pouze na modlitbách v kapli či při četbě církevních otců, ale vedli poměrně bohatý „společenský“ život. O tom, že nebyli vzdáleni i „světským zábavám“, svědčí i skutečnost, že tehdejší „konversatoř“¹⁵ byla vybavena mimo jiné i kulečnickem. Zde se převážně konaly schůze různých studentských spolků, z nichž asi nejvýznamnější byl literární „Jirsík“, pojmenovaný tak po velkém vlasteneckém českobudějovickém biskupovi. Tento spolek vzbudil nezaslouženou pozornost až v samotné Vídni, když jeho členové byli po anonymním udání v akademickém roce 1883/1884 vyšetřováni jako „panslavisté a ničitelé státu“.¹⁶ Ale vedle „Jir-

¹¹ Srov. M. WEIS, „Českobudějovická teologická studia v minulosti a současnosti,“ in *Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity*, ed. T. Machula, České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2001, s. 105–114.

¹² Základní data k těmto představeným kněžského semináře jsou uvedena v monografii Jaroslav KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Knihovna Setkání, 1995, s. 66–83.

¹³ Rozhodl jsem se tak proto, že mnohými čtenáři odborné literatury je historie někdy vnímána jako pouhý souhrn „suchých letopočtů“ a pro dnešní život „nic neříkajících“ jmen.

¹⁴ V dokumentech a dobové literatuře označování jako alumni, bohoslovci či páni majstři.

¹⁵ Místnost pro konversaci – dnes bychom asi použili spíše označení „studentský klub“.

¹⁶ K činnosti studentského spolku Jirsík lze znovu citovat zasvěcenou studii K. SKALICKÝ, „Tradice teologického studia v Českých Budějovicích,“ in *Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity*, s. 83–96.

síka“ zde ještě byl i spolek zpěvácký, kroužek filozoficko-apologetický, sociální a včelařsko-hospodářský. Bohoslovci pořádali několikrát do roka akademie, při kterých zahráli divadelní scénky, zazpívali a přednesli svá literární díla.¹⁷ Bohoslovci měli v semináři tzv. plné zaopatření na útraty náboženské matice.¹⁸ Stravování v semináři bylo od roku 1804 až do roku 1884 propachtováno místním hostinským a restaurátérům.¹⁹ Od roku 1884 byla kuchyně ve vlastní režii kněžského semináře. Práce v kuchyni obstarávaly řeholnice – chudé školské sestry de Notre Dame z horažďovického mateřince. Seminární kuchyně sloužila ale nejenom jako menza pro studenty, nýbrž i jako jakási „charitní vývařovna pro chudé“.²⁰

3. ČESKOBUDĚJOVICKÝ TEOLOGICKÝ INSTITUT

Spolu s kněžským seminářem bylo zároveň zřízeno i teologické učiliště pro třicet bohoslovců, a to prvním českobudějovickým biskupem Janem Prokopem Schaaffgotschem. Učiliště zajišťovalo výuku ve třech

¹⁷ Tyto akademie byly všemi vítány, neboť slavnostní schůze se konaly v refektáři a bývalo zvykem, že při těchto příležitostech se i čepovalo pivo.

¹⁸ To znamenalo, že měli zdarma ubytování, světlo, teplo, lékařskou pomoc i s léky, čištění prádla, každý rok nový talár s cingulem, finanční příspěvek na obuv a úplnou stravu.

¹⁹ Pronájem byl proveden na základě veřejného výběrového řízení a zajištění stravování „chovanců“ semináře bylo dáno nejlevnější nabídkce. Nájemní smlouvu musel schválit zemský úřad. Srov. DVORÁK, *Biskupský kněžský seminář*, s. 57–58.

²⁰ Student Jan Šanda to takto popsal ve své skice „Ze dvora seminářského“: „Bylo již ke dvanácté, blížil se oběd. Na dvoře seminářském zadupaly těžké kroky po kamení. Stařec, tváře odulé, ale kořene, zdálo se, zdravého, vyvolal tento hluk. Byl to otrhanec a na nohou měl podělavky. Došel ke kuchyni a zazvonil, něco tam zamručel a loudal se potom zpátky. U stěny v rohu před průjezdem se zastavil. Ležely tam na sobě těžké kameny, jakých se užívá na prahy a koryta. Stařec pod jeden ten kámen hmatl chvíli rukou. Po několika hmatech vytáhl hrnek silně oprýskaný. Nastavil jej před oči a díval se do něj zkoumavě. Potom vytáhl z kapsy papír... kus zamodralého papíru balícího a hrnek vytíral. Znova loudal se ke dveřím kuchyně a zazvonil. Za chvíli pojídal lžící, kterou mu půjčili, z vlastního hrnku polévku. Mezi tím na úzký dvůr seminářský plížilo se víc a více mužských postav. Většinou byli to asi staří kořalové, ale i mladší lidé s odulými rty a opuchlou tváří, polo bosí. Staří mručeli a jaksi zahanbeně i hlavy věšeli k zemi, mladší se škádli...“ J. ŠANDA, „Ze dvora seminářského,“ in *Almanach českobudějovických bohoslovců*, ed. Václav Davídek, České Budějovice: vydáno nákladem „Jirsíka“ apologetického kroužku bohoslovců v Českých Budějovicích, 1913, s. 63.

ročnících při čtyřech profesorech placených z fondu Náboženské matice. První českobudějovický biskup kladl důraz na dobré vzdělání bohoslovců, což dokázal mimo jiné i tím, že kněžskému semináři a při něm zřízenému teologickému učilišti odkázal v závěti svou knihovnu, jak uvádí historik Rudolf Svoboda.²¹

Profesoři měli zpočátku poskytnuté ubytování v semináři zcela zdarma, za což byli ale povinni s bohoslovci opakovat studijní látku.²² Vlastním představeným – ředitelem teologického učiliště – byl od samého počátku vždy diecézní biskup, ale do roku 1848 platilo pravidlo, že jeden z profesorů učiliště vykonával pro změnu funkci rektora semináře. Poté, co byl roku 1815 zaveden při studiu čtvrtý ročník, vyučovalo zde již šest profesorů. Za působení druhého českobudějovického biskupa Arnošta Konstantina Růžičky došlo k rozšíření prostor českobudějovického semináře přístavbou jednoho patra, čímž narostla kapacita v semináři na povolených sto míst.²³ Jelikož počet studujících stále narůstal, bylo na přelomu 19. a 20. století dohodnuto, že profesori teologického učiliště nebudou již napříště ubytováni v kněžském semináři, čím byl získán prostor pro další bohoslovce a jejich výuku.²⁴

Co se dotýká pořadí a složení předmětů, které byly přednášeny na teologickém učilišti, tak zde bylo nutno řídit se příslušnými úředními předpisy, které detailně určovaly přednášené předměty a jejich rozložení do jednotlivých ročníků. Zpočátku se v tříletém studiu kladl v prvním ročníku důraz na církevní dějiny, úvod do Starého a Nového zákona a hermeneutiku; v druhém ročníku byla základem dogmatika a přednášky z práva a ve třetím ročníku přišla na řadu morální teologie a pastorálka. Dvorní dekret ze dne 27. října 1814 upravoval studium teologie na čtyři roky, přičemž oproti předchozímu studijnímu plánu alumnů přibyla navíc například ekonomika. Roku 1859 vstoupil v platnost nový studijní plán, který kromě přesunů předmětů mezi jednotlivými ročníky zaváděl výuku fundamentální teologie. Mimo to se na teologickém učilišti v Českých Budějovicích od roku 1871 přednášely i dějiny křes-

²¹ Srov. Rudolf SVOBODA, *Jan Prokop Schaaffgotsche, první biskup českobudějovický*, Pontes pragenses 54, Brno: L. Marek, 2009, a dále studii Rudolf SVOBODA, „Proces založení českobudějovického biskupství v letech 1783–1789“, *Studia theologica* 10, č. 3 [33] (2008): 33–34.

²² Srov. DVOŘÁK, „Alumnát budějovický“, s. 339.

²³ Slavnostní vysvěcení rozšířeného kněžského semináře se konalo 4. listopadu 1844. Srov. DVOŘÁK, „Alumnát budějovický“, s. 339.

²⁴ Srov. DVOŘÁK, *Biskupský kněžský seminář*, s. 48–56.

ťanského umění, od roku 1872 byla zajištěna výuka metody práce pro hluchoněmé farníky a od roku 1884 se přednášela i křesťanská filosofie.²⁵

Co se týče složení profesorského sboru v době Karla Statečného, biblické studium Starého zákona přednášel Dr. Alois Jirák a Nového zákona ThC. Jan Raška, dogmatickou teologii přednášel Dr. Theodor Kasper a morální teologii Dr. Antonín Málek. Je zajímavé, že právě po smrti tohoto zkušeného profesora jeho katedru převzal roku 1900 Karel Statečný, již jako nový doktor teologie. Teologii fundamentální přednášel Dr. Antonín Málek, křesťanskou filozofii Dr. Václav Šimánko a církevní dějiny Dr. Josef Jelínek. Křesťanské umění velmi poutavě přibližoval ve svých přednáškách bohoslovcům Adolf Rodler a cestou spleťtých paragrafů církevního práva prováděl Dr. Alois Jirák. Pastorální teologii spolu s katechetikou přednášel jedinečný a nezapomenutelný Antonín Skočdopole a pedagogiku přiblížil studentům opět již jmenovaný Dr. Josef Jelínek.²⁶ Z výše jmenovaných profesorů teologického učiliště si Karel Statečný zřejmě nejvíce cenil Antonína Skočdopoleho, o němž v nekrologu napsal tato krásná slova:

Neznám učitele, který by se těšil u svých žáků takové – neříkám popularity, o tu professor Skočdopole nikdy nestál – ale takové vážnosti, ano láске jako právě on. Přednášky jeho podobaly se právě vybraným medovým plástům, které voněly pravdou a životem...²⁷

4. BOHOSLOVEC KAREL STATEČNÝ

Nevíme, kdy poprvé začal Karel Statečný uvažovat o svém budoucím povolání katolického duchovního. Osobní deník Karla Statečného se bohužel nedochoval, a tak se již dnes zřejmě nedozvíme, zda rozhodnutí stát se katolickým knězem v Karlu Statečném zrálo takřikajíc od dětství.

²⁵ Srov. DVOŘÁK, *Biskupský kněžský seminář*, s. 50.

²⁶ Základní informace z života a působení těchto přednášejících jsou uvedeny v monografii KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, s. 66–83. Dále možno konzultovat studii SKALICKÝ, „Tradice teologického studia v Českých Budějovicích,“ s. 83–96.

²⁷ Karel Statečný ve svém nekrologu dále ocenil nezištnost preláta Skočdopoleho, který vytrval na chudé profesuře, i když se mu nabízely mnohem lépe hmotně ohodnocená místa. Též ocenil i vysokou kvalitu češtiny, kterou Skočdopole pěstoval u svých posluchačů. Srov. Karel STATEČNÝ, „Dr. Antonín Skočdopole,“ *ČKD* 60, č. 1 a 2 (1919): 74–78.

Prameny k dětským létům Karla Statečného nám pouze dokládají, že se narodil 6. července 1870 v Myslkovicích u Soběslavi v katolické a nepříliš majetné rodině.²⁸ Gymnaziální studia Karel Statečný vykonal na Českém státním gymnáziu v Českých Budějovicích,²⁹ kde patřil k nejnadanějším žákům a kde maturoval roku 1890 s vyznamenáním.³⁰ V době gymnaziálních studií byl Karel Statečný též chovancem takzvaného malého neboli chlapeckého semináře. Tento ústav zřídil českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík, a jak uvádí ve svém pastýřském listu z roku 1854, stalo se tak pro „nedostatek kněží v diecézi panující“.³¹ Jak je patrné z literatury i pramenů, Karel Statečný byl formován ve věku svého dospívání v českém vlasteneckém prostředí a v duchu striktního katolicismu. Lze oprávněně předpokládat, že nejspíše za pobytu v malém semináři uzrálo přesvědčení Karla Statečného ke studiu bohosloví a kněžské službě v katolické církvi. Archivní materiál nám dokládá jeho písemnou žádost z roku 1890, ve které žádá o přijetí do českobudějovického kněžského alumnátu a za studenta bohosloví na diecézním teologickém učilišti.³²

²⁸ Skutečnost „nemajetnosti“ rodičů Karla Statečného mimo jiné dokládá příslušné potvrzení, které musel přiložit ke své žádosti o přijetí do kněžského semináře. Srov. SOA Třeboň, fond: Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950, osobní záležitosti studentů bohosloví, signatura II C 6, karton č. 21, žádost o přijetí Karla Statečného ze dne 23. 3. 1890, originál signovaný doplněný o poznámky vedení kněžského semináře na rubu žádosti.

²⁹ Jedná se o gymnázium založené velkým vlasteneckým českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem, které bylo založeno jako církevní ústav, neboť pro odpor německého magistrátu nebylo po dlouhá léta zřízeno v Č. Budějovicích státní gymnázium. Jelikož bylo ale neúnosné, aby biskup ze svých skromných zdrojů financoval i provoz tohoto gymnázia, tak bylo postátněno. Podrobněji viz příslušné heslo in Miroslav NOVOTNÝ a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006.

³⁰ Tuto skutečnost nám mimo jiné dokládají materiály, které musel Karel Statečný přiložit ke své žádosti o přijetí do kněžského semináře. Srov. SOA Třeboň, fond: Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950, osobní záležitosti studentů bohosloví, signatura II C 6, karton č. 21, žádost o přijetí Karla Statečného do kněžského semináře ze dne 23. 3. 1890.

³¹ Srov. *Erlaß des bischofll. Ordinariates von Budweis an den Klerus der Diöcese*, rok 1854 – nečíslovaná příloha.

³² „Veledůstojné ředitelstvo biskupského kněžského semináře! Ve vší úctě podepsaný prosí veledůstojné ředitelství biskupského kněžského semináře o milostivé přijetí do téhož kněžského semináře a podporuje snažnou prosbu těmito důvody: 1.) Dle přiloženého listu jest v hluboké úctě podepsaný 20 roku stáří a manželským synem rodičů katolických. 2.) Dle přílohy B jest žákem osmé třídy c.k. českého gymnasia a obdržel za prvý běh vysvědčení třídy první s vyznamenáním. 3.) Dle přiloženého vysvědčení lékařského jest náležitě zdrav. 4.) Jest chovancem biskupského semináře chlapeckého

Jak je patrné z poznámek učiněných na rubu žádosti, ta byla doručena na rektorát semináře 23. března 1890. Další poznámka nám dokazuje, že vyrozumění o přijetí do řad alumnů českobudějovického kněžského semináře obdržel Karel Statečný ústně 26. července roku 1890. Též poznámka o tom, že žadatel o přijetí Karel Statečný maturoval s vyznamenáním, je velmi pozoruhodná a velmi vhodně koresponduje i s dalším textem poznámek, ve kterých se nejdříve praví „Do Říma nechce“ a tento text byl později přeškrtnut a doplněn poznámkou „Změnil názor a půjde do Říma.“³³ Tyto poznámky dosvědčují vynikající studijní výsledky Karla Statečného z let gymnazijních studií a též i jeho velké nadání. Je samozřejmé, že musel tehdejším představeným semináře též imponovat i svou hlubokou vírou, skromností, pokorou a dalšími potřebnými ctnostmi pro „cestu“ takzvaného „Římana“. Pro poznání Karla Statečného jako bohoslovce je velmi cenný dopis Kapitulního ordinariátu v Českých Budějovicích ze dne 12. března 1920, ve kterém dává českobudějovický kapitulní vikář doporučení Karlu Statečnému k získání profesorského místa v Praze. Zde si povšimneme místa, ve kterém se hovoří o studijních výsledcích Statečného jako bohoslovce: „Nížeapsaný správce osiřelé diecése buděj. dosvědčuje tímto, že prof. Dr. Karel Statečný, který již co bohoslovec pro své vynikající nadání a pílí ve III. roč. bohosloví na jáhna byv vysvěcen, z ústavu bohosloveckého s vysvědčením vykazujícím ze všech disciplin známku „eminentní“ odcházel...“³⁴ Pokud porovnáme uvedený dopis kapitulního vikáře s prospěchovým katalogem, zjistíme, že až na hebrejštinu, ze které byl klasifikován Karel Statečný

v Českých Budějovicích od druhé třídy studií gymnasiálních. 5.) Týž všemožně se vynasnaží, aby při své maturitní zkoušce dobrý prospěch učinil. Ve hluboké úctě podepsaný slibuje, bude-li mu dopřáno milostivého přijetí do kněžského semináře, že ze všech sil se přičiní, aby se stal milostí té všestranně hodným. V Českých Budějovicích dne 21. března 1890; Karel Statečný, žák VIII třídy c. a k. českého gymnasia v Č. Budějovicích.“ SOA Třeboň, fond: Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950, osobní záležitosti studentů bohosloví, signatura II C 6, karton č. 21, originál signovaný.

³³ SOA Třeboň, fond: Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950, osobní záležitosti studentů bohosloví, signatura II C 6, karton č. 21, žádost o přijetí Karla Statečného ze dne 23. 3. 1890, originál signovaný, doplněný o poznámky vedení kněžského semináře na rubu žádosti.

³⁴ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–11/a, karton č. 1073, korespondence 1920, rukopis, kopie, nesignovaná.

„dnešní dvojkou“, obdržel hodnocení ze všech předmětů výtečné.³⁵ Bohužel archivní materiály nám nedokládají, zda se Karel Statečný nějak výrazněji zapojil do bohosloveckých spolkových aktivit. Nutno ale na druhou stranu podotknout, že Karel Statečný nebyl ani jmenován mezi těmi bohoslovci, kteří se někdy během svého studia dostali do rozporu se seminárním řádem a jejich přestupky musely být kázeňsky řešeny.

Pokud budeme hledat odpověď na otázku, kdy nastal proces odklonu Karla Statečného od katolické církve, ve kterém se Karel Statečný rozhodl opustit řady katolické církve, tak můžeme konstatovat, že počátky lze nalézt s největší pravděpodobností právě již v seminární formaci Karla Statečného. Seminární statuta vedla především bohoslovce k poslušnosti nadřízeným a zachovávaní předepsaného řádu. Statuta kněžského semináře sice zdůrazňovala „formaci srdce seminaristy“, který si měl uvědomovat výlučnost kněžského povolání a že jako Kristův učedník je především služebníkem,³⁶ ale realita, se kterou se bohoslovec Karel Statečný během své kněžské formace v českobudějovickém semináři setkával, byla v mnohém poznamenána lidskou slabostí představených a mnohými nedostatky. Současník Karla Statečného – Hynek Povolný – takto trpce vzpomínal na pokrytectví a faleš panující v řadách bohoslovců českobudějovického kněžského semináře:

V semináři učili jsme se pouze přetvářce, tomu nasvědčují mnohé důkazy, že ten, kdo uměl lépe předstírat abstinenci a zbožnost, ten za nejlepšího byl pokládán, a v životě praktickém spatřujeme z těch lidí právě mamonáře, kněze holdující al-koholu a přirozeně také Venuši! I ten byl považován za hodného kněze, kdo šíji svou uměl hluboko sklánět a dovedl horkým polibkem zahřáti prsten biskupa.³⁷

³⁵ Tento prospěchový katalog také dále dokumentuje na svých stránkách základní životní data Karla Statečného, skutečnost složení maturitní zkoušky s vyznamenáním a též skutečnost, že ve svém ročníku 1890–1894 patřil se svým studijním prospěchem k těm nejlepším bohoslovcům. Srov. SOA Třeboň, fond: Biskupský kněžský seminář a diecézní teologický institut České Budějovice /1700/ 1804–1950, prospěchový katalog studentů českobudějovického teologického učiliště, 1847/48–1938/39, inv. č. 12, kniha 12, zápis Statečný Carol, originál, rukopis, nestránkováno.

³⁶ Obsah statut podrobně popisuje ve své monografii historik Rudolf SVOBODA, *Arnošt Konstantin Růžička: Josefínista na biskupském stolci*, Středoevropské dějiny 4, České Budějovice: Jih, 2011, s. 135–137.

³⁷ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I-G-12/b, karton č. 1089, složka 1922, causa Hynek Povolný, dopis ze dne 15. 2. 1922, rukopis, originál signovaný.

Hledající srdce mladého bohoslovce Karla Statečného zřejmě nenacházelo odpovědi na své otázky a pochybnosti. Proto je zde roku 1894 nejspíše snaha Karla Statečného jako bohoslovce o styk s proslulým básníkem a kritikem katolické církve J. S. Macharem. Ten ale nechal dopisy mladého muže bez povšimnutí a de facto odpověděl na ně až po smrti Karla Statečného ve své knize vzpomínek „Zapomínání a zapomenutí“.³⁸

Sám Karel Statečný později, již jako profesor českobudějovického teologického institutu, věnoval problematice formace bohoslovců a jejich studiu roku 1911 článek ve dvou číslech *Časopisu katolického duchovenstva* pod názvem „Kterak se starati o vzdělání našeho kněžstva“. V tomto článku zaznívá i otevřená kritika části katolického kléru na jeho neochotu se vzdělávat po přijetí kněžského svěcení:

Jsou někteří kněží, kteří od svého vysvěcení kromě kalendáře, kázání a nějakých novin nebo zábavných spisů, slušnější bohovědné knihy vědecké si nekoupí (...) jest třeba připomenouti kněžstvu starou životní pravdu, že snáze jest se obejít bez dobrého přítele, než bez dobré knihy – bez dobré domácí bibliothéky, a že právě v bibliothéce, v samotě a tiché odloučenosti od světa se daří nejlépe kněžským ctícnostem...³⁹

5. PROFESOR KAREL STATEČNÝ

Jak již bylo výše konstatováno, Karel Statečný byl nadmíru nadaným a pilným studentem, který dosahoval výborných studijních výsledků. To jej předurčilo k dalším studiím, získání doktorátu a posléze i k profesorské dráze. Poté, co byl Karel Statečný roku 1894 vysvěcen na kněze, nastoupil na kaplanské místo v Českých Budějovicích. Kromě každodenních povinností katolického duchovního se věnoval dalšímu studiu na C. K. Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, kde byl promován na doktora teologie 20. prosince 1899. A již od 1. ledna 1900 se stal novo-

³⁸ Ostrý kritik církevních poměrů J. S. Machar označil v něm Karla Statečného za opravdu „statečného muže“, jak uvádí ve svém článku Zdeněk Kučera. Srov. Zdeněk KUČERA, „Karel Statečný – statečný teolog,“ *Český zápas* 87, č. 33, 12. srpna 2007, s. 1.

³⁹ Článek byl uveřejněn na pokračování v čísle 5. a 6. ročníku 1911. Obsahuje mnoho zajímavých podnětů – mimo jiné i návrh, aby vedle studia teologie byly bohoslovcům přednášeny i předměty „civilní“, bez kterých „se může těžko obejít jako kněz i jako občan v nynější společnosti (ku př. přednášky o zmíněné nauce společenské, o nauce národohospodářské atd.).“ Srov. Karel STATEČNÝ, „Kterak se starati o vzdělání našeho kněžstva,“ *ČKD* 52, č. 5 (1911): 402–408.

pečený doktor teologie Karel Statečný zastupujícím profesorem bohosloví.⁴⁰ V listopadu téhož roku se Karel Statečný zúčastnil konkurzu na místo řádného profesora českobudějovického teologického institutu,⁴¹ který dopadl úspěšně, a tak od 18. června 1901 se stal řádným profesorem morální teologie. Karel Statečný po svém nástupu na místo profesora vbrzku proslul jako výborný pedagog. Díky svému velkému nadání a pili získal Karel Statečný stipendium na další studia, a to v zahraničí, i když, jak nám dokládají archivní materiály, nebylo získání stipendií bez překážek. Tuto skutečnost nám dosvědčuje přípis Karla Statečného z roku 1906, ve kterém reaguje na nedochovaný dopis biskupské konsistoře ohledně stipendia na zahraniční studia. Tento přípis je velmi cenný pro dokumentaci profesního růstu Karla Statečného, ale připomíná nám i jeho nelehké postavení oproti kolegům v jiných diecézích, jak on sám připomíná a uvádí příklad Dr. Hejčla, kterého jeho diecézní královéhradecký biskup všestranně podporoval. Za pozornost stojí i zmínka Dr. Statečného, že prodělal závažné onemocnění, ze kterého se musí zotavit.⁴² Jak dokazují další archivní dokumenty, Karel Statečný obdržel sti-

⁴⁰ Kněžská matrika doslova uvádí „professor supplens theologiae fundamentalis“.

⁴¹ Ve složce „Konkurzní řízení na místo profesora křesťanské morálky 1900“ nalezneme základní údaje o tom, jak probíhalo 15. listopadu 1900 konkurzní řízení, respektive jeho písemná část. Z materiálů se dozvídáme, že kandidáti na uvolněnou profesuru byli čtyři, a to Budař, Mráz, Svoboda a Statečný. Písemná část zkoušky byla velmi důkladná. Kandidáti museli vypracovat písemné elaboráty na čtyři otázky, a to v rozsahu cca 10–15 stran rukopisu. Samozřejmostí bylo, že zkouška se konala v latinském jazyce a byla přísně dozorována. Materiály dokládají, že jako přísedící, a tím i jakýsi „dozor“, byli většinou páni kanovníci z katedrální kapituly, kteří se dle prezenční listiny střídali po půl hodinách. Náš kandidát Karel Statečný byl hodnocen komisí následovně: bonum, sufficionis, sufficionis a bonum.

⁴² V doslovném znění přípisu se uvádí: „... v hluboké účtě podepsaný jen proto uchází se o stipendium, poněvadž s normální svojí službou, nemá-li žádného majetku soukromého, těžko v cizině vyšel. Kdyby měl však platiti svému zástupci jenom 120 K měsíčně, jako suplenturu bohosloví honoruje stát, i kdyby již stipendium dostal, zbýval by pro něho obnos tak nepatrný, že by za nynějších drahotných poměrů na žádnou delší cestu odvážit se nemohl. Zdá se, že nejdůstojnější konsistoř tentokrát přehlédla, že v hluboké účtě podepsaný, třebaže byl professorem soukromého bohosloveckého ústavu, má v případě onemocnění a nebo v jiných vážných příčinách zákonem zaručené právo žádati cestou nejdůstojnější Konsistoře o zástupce ne na útraty svoje, nýbrž na útraty státní – jak stalo se posledně ku př. v Hradci Králové, kde profesor bohosloví Dr. Hejčl za ochotného přispění svého nejdůstojnějšího biskupa dostal nejen státní stipendium na studijní cestu do Berlína, nýbrž i státem placeného supplemta. Kdyby nejdůstojnější Konsistoř podobné stanovisko chtěla přijati za správné, dostačilo by, kdyby snad v hluboké účtě podepsaný k žádosti své na ministerstvo osvěty připojil

pendium 600 korun, aby mohl se dále vzdělávat na univerzitách v Římě a Německu, a to obzvláště v oblasti filosofie a dogmatiky.⁴³ Karel Statečný věnoval po návratu ze studijní cesty velice rozsáhlou stať v *Časopise katolického duchovenstva* univerzitám, které navštívil, profesorům, obsahu jejich přednášek, studijnímu řádu teologie a pod. Takto popisuje „základní strukturu“ svého mapování teologických studií v Evropě: „Prohlédl jsem si posluchárny, dal si ukázati knihovnu ústavu nebo semináře, vyprosil si seznam přednášek na universitním sekretariátě, popřípadě zašel k některému z profesorů, abych požádal za informace o místních poměrech. Zvláště však všude jsem vyhledával knihkupectví a všímal si knih ve výkladních skříních vyložených...“⁴⁴

Můžeme považovat za téměř jisté, že právě tyto zahraniční vědecké stáže v Římě, Bádensku a Švýcarsku přiblížily Karla Statečného k dalšímu stupni profesní kariéry, a to univerzitní profesuře.⁴⁵ Bohužel ze jmenování Karla Statečného univerzitním profesorem sešlo. Nejčastěji se uvádí, že k jmenování profesorem v Praze nedošlo kvůli názorům Karla Statečného, které byly blízké modernistickému hnutí, a poukazuje se na skutečnost, že právě v období, kdy žádal o profesuru, byl modernismus podroben zdrcující kritice v encyklice *Pascendi dominici gregis*.⁴⁶ V archivních materiálech na tuto „zhacenou“ žádost o profesuru nalézáme narážku v dopise Karla Statečného biskupskému diecéznímu soudu, ve

zároveň žádost o státem placeného zástupce (...) V Č. Budějovicích 17. června 1906; Dr. Karel Statečný, professor bohosloví,“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I-G-11/a, karton č. 1073, korespondence 1906, rukopis, orig. signovaný.

⁴³ Jedná se o dopis C. K. České teologické fakulty v Praze ze dne 8. května 1907, podepsaný děkanem fakulty Dr. Kordačem, a připsí C. K. Místodržitelství v království Českém v Praze ze dne 11. června 1907. SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I-G-11/a, karton č. 1073, složka stipendia, rukopis, orig. signované.

⁴⁴ Srov. Karel STATEČNÝ, „Ze studijní cesty v Itálii a Německu,“ ČKD 50, č. 9 (1909): 602–607. Předchozí části článku byly uveřejněny v číslech 1, 2, 3, 4, 5, 6 a dvojčísle 7+8.

⁴⁵ Bohdan Kaňák upozorňuje ve svém krátkém článku „Zapomínaný ale nezapomenutý“, věnovaném Karlu Statečnému, na tuto skutečnost s tím, že „konzervativní církevní kruhy jeho jmenování zhatily.“ Srov. Bohdan KAŇÁK, „Zapomínaný ale nezapomenutý,“ *Český zápas* 87, č. 33, 12. srpna 2007, s. 1 a 3.

⁴⁶ Je ale nesporně zajímavé, že Karel Statečný se ve svém článku vydaném v roce 1911 vyjadřuje o této encyklice a o motu proprio *Sacrorum antistitum* jako o „prostředcích, jimiž šířící se nákaza modernismu má býti zažehnána.“ Srov. Karel STATEČNÝ, „Kterak se starati o vzdělání našeho kněžstva,“ ČKD 52, č. 5, (1911): 402–408.

kterém si stěžuje na závistivé pomluvy rozšiřované o jeho osobě jistým diecézním duchovním.⁴⁷

Velice negativně poznamenala Karla Statečného světová válka, které se zúčastnil jako vojenský duchovní a z níž se po třech letech vrátil s doživotně podloměným zdravím. V období po skončení světové války a zániku rakousko-uherské monarchie se do čela vedení katolické církve v Čechách postavila Jednota katolického duchovenstva, ve které ožily myšlenky katolické moderny, přísně odsouzené papežem Piem X. Myšlenky, které byly velice blízké Karlu Statečnému, a to nejspíše právě v důsledku trpkých osobních zkušeností i válečných zážitků.⁴⁸

V té době se Karel Statečný ještě jednou pokusil získat univerzitní profesuru na pražské teologické fakultě. Archivní fond přibližuje žádost Karla Statečného z roku 1920, ve které žádá kapitulního vikáře českobudějovického o doporučení na uvolněnou profesuru v Praze.⁴⁹ Velice hezký postoj tehdejšího kapitulního vikáře vůči Karlu Statečnému dokazuje kopie doporučení, které bylo zasláno do Prahy. Pro poznání působení

⁴⁷ O jaký druh pomluv se jednalo, archivní dokumenty bohužel nedokládají. Karel Statečný doslova uvádí následující: „Před několika léty, kdy měl jsem býti povolán za profesora filosofie na pražskou theologickou fakultu, našel se dobrý kolega, který se nízkou pomluvou a ze závisti o to postaral, abych se jím nestal. A já bohužel dozvěděl jsem se o tom teprve po dvou letech, kdy již vše bylo zkaženo. Snesl jsem to klidně, ale umínil jsem si, že v dalším životě postavím meze každé nové křivdě, která by se mi stala ve stavu kněžském (...) V Českých Budějovicích dne 1. března 1913, Dr. Karel Statečný, professor bohosloví,“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I-G-12/b, karton č. 1089, složka 1913, rukopis, orig. signovaný.

⁴⁸ Jednota katolického duchovenstva v roce 1919 předložila Svatému stolci mnoho požadavků, které byly na svou dobu značně radikální. Začínalo se požadavkem na demokratizaci hierarchických struktur církve, pokračovalo přes žádost o liturgii v národním jazyce a končilo to požadavkem zdobrovolnění kněžského celibátu. Po záporném stanovisku Svatého stolce se jednota rozštěpila na několik proudů. Ti nejradikálnější členové jednoty se posléze stali zakladateli národní Československé církve. Z novějších studií k dané problematice srov. např. velice zasvěcené dílo českého historika Pavla Marka, který ve své monografii *Český katolicismus 1890–1914* věnuje velký prostor historickým kořenům událostí z let po roce 1918. Srov. Pavel MAREK, *Český katolicismus 1890–1914: Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*, Olomouc: Gloria, 2003. K problematice politického katolicismu možno směle doporučit velmi zasvěcenou monografii: Petr FIALA a kol., *Český politický katolicismus 1848–2005*, Brno: CDK, 2008.

⁴⁹ SOATřeboň, fond biskupský archiv, signatura I-G-11/a, karton č. 1073, korespondence 1920, rukopis, orig. signovaný.

Karla Statečného je i velmi cenná pasáž o jeho působení během světové války i zmínka o závažném onemocnění Karla Statečného.⁵⁰

Bohužel ani tato druhá žádost o profesuru v Praze nebyla kladně vyslyšena. Můžeme se jen oprávněně domnívat, že ke „kněžské závisti“ se připojil ještě další důvod zamítnutí žádosti, a to silný příklon Karla Statečného k modernistickému pojetí teologie a svou troškou do mlýna jistě přispěla i jeho kritika soudobých církevních poměrů.⁵¹ Proto nás ani

⁵⁰ „Nížeapsaný správce osířelé diecése buděj. dosvědčuje tímto, že prof. Dr. Karel Statečný, který již co bohoslovec pro své vynikající nadání a pílí ve III. roč. bohosloví na jáhna byv vysvěcen, z ústavu bohosloveckého s vysvědčením vykazujícím ze všech disciplín známku „eminentní“ odcházel. Po svém vysvěcení po šest let městským kaplanem v českých Budějovicích byl a nyní dvacátým již rokem úřad profesora morálky a křest. filosofie při zdejšímu ústavu bohoslov. zastával. Neobyčejný zájem, který týž o své předměty jevil, praktické jeho životní zkušenosti, studijní cesty, které ve školním roce 1906–1907 po bohosloveckých učilištích v Itálii a Německu podnikl a písemné práce, které napsal, ručí za to, že stal se z něho odborník na slovo vzatý, který ústavu našemu bohosloveckému a diecési naší dosud ku ozdobě sloužil. Za války světové přihlásiv se dobrovolně k duchovní obsluze raněných a nemocných vojáků, zastával tuto povinnost svou s příkladným nadšením a sebezapřením vzdor opětovnému těžkému onemocnění svému, čímž nejen vytrvalosti a mužného charakteru, ale i lásky křesťanské bližnímu důkaz zářný podal, který ojedinělým nazvati dlužno. Z příčin těchto zajisté jest záslužno, by dostalo se mu uznání by zásluhám jeho přiměřené a neváhá tudíž nížeapsaný téhož nejen po stránce vědecké, ale i církevní a mravní velmi dobře kvalifikovaného na uprázdňenou stolič mravouky při české fakultě bohoslovecké v Praze označiti a doporučiti. V Č. Budějovicích, dne 12. března 1920; kapitulní vikář Josef Brenner m.p.“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–11/a, karton č. 1073, korespondence 1920, rukopis, kopie, nesignovaná.

⁵¹ Tuto skutečnost nám dokládá dopis Hynka Povolného, ve kterém vzpomíná v roce 1922 na svého oblíbeného učitele z kněžského semináře. Je to archivní dokument biskupského diecézního soudu z roku 1922. Jedná se o kauzu Hynka Povolného, který již roku 1919 vystoupil z Římsko-katolické církve, oženil se a stal se členem vznikající Církve československé v Pardubicích. Svědectví Hynka Povolného, které vydává o Karlu Statečném, hovoří o něm jako o studenty nejoblíbenějším profesoru v kněžském semináři českobudějovickém. Tato obliba u studentů spolu s kritikou „barokních“ forem katolické liturgie vynesla Karlu Statečnému značnou, ale jen značnou ne-libost u nadřízené vrchnosti. „... zhnusil se mi život na faře, zhnusila se mně kněžská přetvářka, i to bujné holdování kněžstva při hostinách, přílišná pompa, zvláště když vídal jsem biskupa při svaté oběti a ceremonář na způsob ředitele cirkus volal: preláti povstanou, preláti sednou – tomuto komandu smával se náš milovaný profesor Statečný, který pro upřímnost svou netěšil se ani přízni u svých představených – ten byl jediný, na kterého do smrti každý vzpomínati z nás bude...“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–12/b, karton č. 1089, složka 1922, kauza Hynek Povolný, dopis ze dne 15. 2. 1922, rukopis, originál signovaný.

nemůže překvapit, že se Karel Statečný velmi názorově sblížil s Karlem Farským.⁵²

Církevní historik Jaroslav Polc uvádí, že během prvního desetiletí Československé republiky skoro pětina předválečných katolíků opustila katolickou církev, ne všichni však přešli k nekatolickým křesťanským církvím. Mnozí se přihlásili při sčítání obyvatelstva jako bezkonfesijní.⁵³ K nejsilnější odpadové vlně katolických kněží došlo v letech 1918–1924. Celkem odpadlo téměř tři sta kněží, ale někteří se v následujících letech vrátili zpět do řad katolické církve.⁵⁴ Jiný proslulý český církevní historik Jaroslav Kadlec uvádí ve své monografii *Českobudějovická diecéze*, že počátkem dvacátých let opustilo jen v českobudějovické diecézi katolickou církev čtyřicet kněží.⁵⁵ Uvedené rčení se pokusil ve své studii „Opouštění kněžské služby v českobudějovické diecézi po 1. světové válce“ uvést takříkajíc „na pravou míru“ Václav Feldmann.⁵⁶ Z dostupných pramenů deponovaných v biskupském archivu v Českých Budějovicích, a to především z úředních věstníků a z kněžské matriky, dochází k překvapivému závěru, a to, že de facto kněžskou službu tehdy v českobudějovické diecézi opustilo padesát devět kněží. Ovšem, jak Feldmann zcela správně konstatuje, je třeba mít na paměti, že několik kněží se dříve nebo později do řad katolické církve navrátilo.⁵⁷

Jedním z těchto apostatů byl v českobudějovické diecézi i profesor Karel Statečný. Po období vnitřních bojů v roce 1924 oznamuje diecéznímu biskupu Šimonu Bártovi ukončení profesury v kněžském semináři a přestup k Československé církvi.⁵⁸ Když Karel Statečný na tři napo-

⁵² Zdeněk Kučera ve své stati věnované Karlu Statečnému zdůrazňuje, že úcta a vzájemná důvěra mezi oběma kněžími byla opravdu hluboká a oboustranná. Vydržela až do jejich smrti, neboť, jak uvádí Zdeněk Kučera, když „se profesor Statečný dozvěděl o úmrtí patriarchy Karla Farského, poklekl u lůžka, k němuž byl vázán nemocí, a v hlubokém soustředění se modlil za zesnulého.“ Srov. KUČERA, „Karel Statečný – statečný teolog,“ s. 1.

⁵³ Srov. JAROSLAV POLC, *Stručný přehled dějin českých a moravských diecézí po třicetileté válce*, Praha: KTF UK, 1995, s. 21.

⁵⁴ Tamtéž, s. 22.

⁵⁵ Srov. KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, s. 39.

⁵⁶ Srov. V. FELDMANN, *Opouštění kněžské služby v českobudějovické diecézi po 1. světové válce*, *Teologické studie* 6, č. 1 (2005): 69–81.

⁵⁷ Tamtéž, s. 70.

⁵⁸ „Nejdůstojnějším biskupskému ordinariátu v Českých Budějovicích. V hluboké úctě podepsaný dovoluje si oznámiti, že se vzdává profesury morálky a filosofie při diecézním ústavě bohosloveckém v Č. Budějovicích. Současně dovoluje si oznámiti, že dnem 3. ledna t.r. vystoupil z církve římsko-katolické a přistoupil k církvi česko-slovenské.

mínající dopisy biskupa Šimona Bárty neodpověděl, následoval příkaz diecézního biskupa diecéznímu soudu, aby vůči Karlu Statečnému postupoval podle příslušných norem kanonického práva,⁵⁹ a výnos o exkomunikaci,⁶⁰ který byl publikován v úředním věstníku a též poštou zaslán Karlu Statečnému.

ZÁVĚREM

Po odchodu do Prahy se Karel Statečný stal jedním ze zakládajících pilířů Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké v Praze a prvním profesorem systematické teologie za Československou církev. Jeho výrok o dokončení české náboženské reformace se jako heslo „dokončit reformaci“ skví dodnes ve znaku husitské teologické fakulty UK v Praze. A čím může být jeho postava či dílo přínosem pro katolickou církev? Pokud pročteme pozorně již citovaný spis Karla Statečného věnující se vzdělávání a formaci bohoslovců, zjistíme, že je stále v mnoha bodech navýsost aktuální.

Týž rezervuje si právo žádati o penzijní zaopatření za služební léta, která v duchovní správě při diecézním bohosloveckém učilišti byl strávil. V Praze, dne 3. ledna 1924. Dr. Karel Statečný.“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–8/b, karton č. 1008, složka Karel Statečný, rukopis, originál signovaný.

⁵⁹ „P.T. Diecéznímu soudu ve věcech trestních. Poněvadž Prof. Dr. Karel Statečný, který od církve katolické odpadl k sektě tak zvané církve československé, jsouc trojí monici neposlechl a k matce církvi římskokatolické se nevrátil, odevzdáváme tuto věc našemu diecéznímu církevnímu soudu in criminalibus aby proti němu dle přísnosti kánonů zakročil. Ordinariát v Č. Budějovicích 26. července 1924 + Šimon, biskup.“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–8/b, karton č. 1008, složka Karel Statečný, rukopis, koncept, signovaný.

⁶⁰ „Sacerdotis Dr. Caroli Statečného excommunicatio. Vigore presentium declarat Ordinarius Bohemo-Budvicensis sacerdotem Carolum Statečného, Ss Theologiae Doctorem et olim theologiae moralis in instituto clericorum Budvici-Bohemorum professorem, propter apostasiam a fide catholica ad sectam s.d. čechoslovacum ad normam can. 2314 ipso facto excommunicatum excommunicatione latae sententiae Apostolicae Sedi speciali modo reservata. Quod crimen rite cognitum et probatum est iuxta Canones. Cumque trina canonica monitio ad dictum sacerdotem in cassum data fuerit, hic excommunicatus sacerdos etiam degradatus declaratur. (Can 2314 Nr 3),“ SOA Třeboň, fond biskupský archiv, signatura I–G–8/b, karton č. 1008, složka Karel Statečný, rukopis, opis, signovaný, dopis zaslán z biskupského ordinariátu 9. 8. 1924.

Karel Statečný over the years 1890–1924

Key Words: History of the Church, the Seminary in České Budějovice, Czechoslovak Hussite Church, Karel Statečný

Abstract: Karel Statečný was undoubtedly one of the most prominent figures in the early history of the Czechoslovak Hussite Church and a mainstay of the Hussite theological faculty at the time. Unfortunately, he has not been granted the publicity he would certainly deserve. In this study the author presents the results of further archive research about Karel Statečný, this time as a student of the diocese theological school and alumnus of the seminary in České Budějovice. The archive materials have shown that he was a very talented and hard-working student and that he achieved excellent results, which predetermined his further studies, doctoral degree and professorial career. In this study the author brings forth crucial and as yet unpublished archive materials, describing Karel Statečný's professorship at the seminary in České Budějovice from the moment of the selection procedure to his withdrawal from the Roman Catholic Church.

prof. PaedDr. Martin Weis, ThD.
Katedra církevních dějin TF JU
Kněžská 8
370 01 České Budějovice